

Elemzések a gazdasági és
társadalompolitikai döntések
előkészítéséhez 16.

2000 . augusztus

Budapest, 2000 . szeptember

Az elemzés a Miniszterelnöki Hivatal megrendelésére készült.

Készítette: Gábos András

TÁRKI
Társadalomkutatási Intézet Rt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: 309-7676
Fax: 309-7666
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Összegzés

A TÁRKI 2000. augusztusában Omnibusz-adatfelvételt végzett 1512 fős, országos mintán. A minta valószínűségi minta, mely többlépcsős, arányosan rétegzett kiválasztással készült. A minta fő jellemzője, hogy minden felnőtt embernek egyenlő volt az esélye arra, hogy ő legyen a válaszadásra felkért személy. A kiválasztott személyek egy részének kiesése (válaszmeztagadások, elkötzések stb.) miatti mintatorzulást négydimenziós (korcsoport, nem, iskolai végzettség, lakóhely) súlyozással korrigálták. A mintavételi eljárásból fakadó hibahatár $\pm 2,6\%$. Ez azt jelenti, hogy - mintavételi okokból - a teljes mintából becsült adatok 95%-os valószínűséggel ennél nagyobb mértékben nem térnek el azoktól, melyeket a teljes népesség megkérdezése esetén regisztrálnánk. A teljes hiba ennél nagyobb lehet az adatfelvétel pontosságának és a kérdésekre adott érvényes válaszok arányának függvényében.

Az adatfelvétel eredményeit az alábbiak szerint összegezzhetjük:

- A magyar lakosság 2000. augusztusában – miközben a vélemények hónapok óta változatlanok - összességében kedvezőtlenül ítéli meg mind saját anyagi, mind pedig az ország gazdasági helyzetét. Az ország gazdasági helyzetének értékelése – egy közel egyéves folyamatos javulás után - három hónapja nem mutat számottevő változást. Szintén nem tapasztalhatunk lényeges változást a saját anyagi helyzettel kapcsolatos kilátások észlelésében, igaz az elmúlt két hónapban a tendencia negatív. Ezzel szemben kismértékű javulás állt be a gazdasági várakozások esetében.
- A magyar állampolgárok inkább elégedetlenek, mint elégedettek a kormány és az ellenzék eddigi tevékenységével, valamint a demokrácia működésével, miközben az ellenzék választások óta nyújtott teljesítményét valamivel kevésbé érzik rossznak, mint a kormányét. A júliusi adatokhoz képest egyik területen sem láthatunk változást.
- A magyar lakosság többsége, mintegy 70%-a egyetértene a külföldi állampolgárok magyarországi ingatlanvásárlásainak valamilyen formában történő korlátozásával. A korlátozást támogatók szerint egy ilyen intézkedés a teljes lakosság, a magyar nemzet, a köz – az utóbbi másfél-két év lakáspiacán bekövetkező jelentős áremelkedés okán bekövetkező – érdekének sérelmét orvosolná. A lakosság többségének véleménye mögött a saját lakás értéke és a vásárlandó lakások közötti árkülönbség növekedésének észlelése állhat. A korlátozást ellenző kisebbség legfontosabb érve az, hogy a probléma méretéhez képest aránytalan korlátozást jelentene az egyének lakhelyválasztási preferenciáinak szűkítése. Szintén a megkérdezettek – a lakásvásárlás korlátozását támogatóénál csekélyebb – többsége, mintegy háromötöde értene egyet a külföldiek gazdasági (de nem mezőgazdasági) célú ingatlanvásárlásának korlátozásával.

- A magyar lakosok többsége az adatfelvétel időpontjában még nem értesült arról, hogy ebben az évben a kormány két évre szóló költségvetést terjeszt az országgyűlés elé. Éppen ezért 44%-uk nem tudta megfogalmazni álláspontját abban a kérdésben, hogy támogatni tud-e egy ilyen javaslatot, vagy ellenzi azt. A határozottan állást foglalók többsége, több mint háromötöde nem ért egyet a kétéves költségvetés ötletével. Álláspontjukat a legtöbben a hosszabb távra tervezés bizonytalanságával, nehézségével indokolták, mely fakadhat egyrészt a környezet változékonyságából, másrészt a korábbi évek negatív tapasztalataiból. A támogatók szerint így módon kiszámíthatóbb lesz a lakosság és a gazdaság szereplőinek élete, de többen már a kétéves tervezés újdonsága okán is a helyzet javulását remélik.

1. Vélemények az állampolgárok saját anyagi és az ország gazdasági helyzetéről, a jövőbeli kilátásokról

Ahogy minden hónapban, úgy 2000. augusztusában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik saját anyagi helyzetüket, és milyen kilátásokkal néznek jövőjük elébe. Megkérdeztük továbbá őket arról is, hogy miként vélekednek az ország gazdasági helyzetéről, és milyen várakozásaik vannak a kérdéses időpontját követő egy évre vonatkozóan. Mind a négy kérdéshez egy-egy ötfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodunk.

1.1. Szubjektív helyzetértékelés – az állampolgárok anyagi helyzete

A magyar lakosok saját anyagi helyzetükre vonatkozó értékelése az augusztusi adatok alapján gyakorlatilag semmilyen változást nem mutat az előző hónap adataihoz képest. A válaszok átlaga az előző hónaphoz képest egy századpontosra nőtt, értéke 2,61 (júliusban 2,60). Kismértékben nőtt a közepes osztályzatot adók aránya és értelemszerűen – bár alig észrevehetően - csökkent a jó vagy rossz minősítést választóké.

A népesség átlagánál jobbnak értékelik saját anyagi helyzetüket a 40 év alattiak (2,78), a felsőfokú végzettségűek (2,97), az érettségizettek (2,79), a legfelső jövedelmi ötdhöz tartozók (2,86), továbbá a vezető és értelmiségi foglalkozásúak (2,95).

Nem változtak a saját anyagi helyzettel kapcsolatos kilátások sem. Az elmozdulás itt is egy századpontos, ezúttal negatív irányban (a válaszok átlaga 2,82, júliusban 2,83). Ezeknek az adatoknak az alapján azt mondhatjuk, hogy bár a saját anyagi helyzettel kapcsolatos várakozásokban mutatkozó több, mint egy éve folyamatosan regisztrált változások nem jelentősek, miközben az adatok abszolút értékben véve kedvezőtlen képet mutatnak.

Az átlagnál optimistábbaknak mondhatjuk a férfiakat (2,91), 40 év alattiakat (3,12), a legfelső jövedelmi kategóriába tartozókat (2,98), a vezetőket, értelmiségieket (2,89), valamint a budapestieket (2,89). Az iskolai végzettség szerinti bontás azt mutatja, hogy a várakozások tekintetében a törésvonal a legfeljebb általános iskolát végzettek és a többiek között van. A legkevésbé iskolázott csoport tagjainak válaszai 2,62-es átlagot mutatnak. Ettől lényegesen és szignifikánsan magasabb a szakmunkásképzőt végzettek (2,90), az érettségizettek (2,94) és a diplomások (2,97) válaszainak átlaga.

1.1. – 1.2. Vélemények az állampolgárok jelenlegi és jövőbeli saját anyagi helyzetéről (öt fokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

	N=	%
nagyon jó	3	0,2
jó	104	6,9
nem is jó, nem is rossz	871	57,8
rossz	363	24,1
nagyon rossz	165	11,0
<i>Összesen</i>	<i>1507</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,61</i>	
nem tudja	3	0,2
nem válaszolt	2	0,1

	N=	%
sokkal jobb, mint most	20	1,4
jobb, mint most	266	18,8
ugyanilyen	646	45,7
rosszabb, mint most	411	29,1
sokkal rosszabb, mint most	72	5,1
<i>Összesen</i>	<i>1413</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,82</i>	
nem tudja	98	6,5
nem válaszolt	1	0,1

1.2. Szubjektív helyzetértékelés – az ország gazdasági helyzete

Az ország gazdasági helyzetének megítélése sem változott szignifikáns módon a júliusi adatokhoz képest. Az augusztusi válaszok átlaga 2,62, és ez három századponttal magasabb, mint a júliusi volt (2,59). Ezzel együtt a megkérdezettek közel kétötöde rossznak vagy nagyon rossznak véli az ország gazdasági helyzetét, és csupán 7%-uk elégedett többé-kevésbé azzal. A válaszadók többsége közepesre értékeli a magyar gazdaság teljesítményét.

A teljes minta válaszaiból kapott átlagnál magasabb átlagokat regisztrálhatunk a felsőfokú végzettségűek (2,87), és a vezető és értelmiségi foglalkozásúak (2,85) esetében.

A júliusi adatokhoz képest az egyetlen számottevő változást az ország gazdasági kilátásaival kapcsolatos értékelések mutatták. Az e havi átlag 2,98 szemben a júliusi 2,90-nel. Az eltelt fél év adatai azt mutatják, hogy a négy szubjektív változóból a gazdasági helyzettel kapcsolatos várakozások a legváltozékonyabbak, ennek fényében ez a 8 századpontos eltérés nem tűnik jelentősnek. A pozitív és negatív várakozások százalékos aránya augusztusban ugyanakkora, 26,4%.

A legoptimistábbnak az érettségizettek, a diplomások, a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók, a vezető beosztásúak, értelmiségi foglalkozásúak, valamint a fővárosiak és a nagyobb vidéki városokban élők.

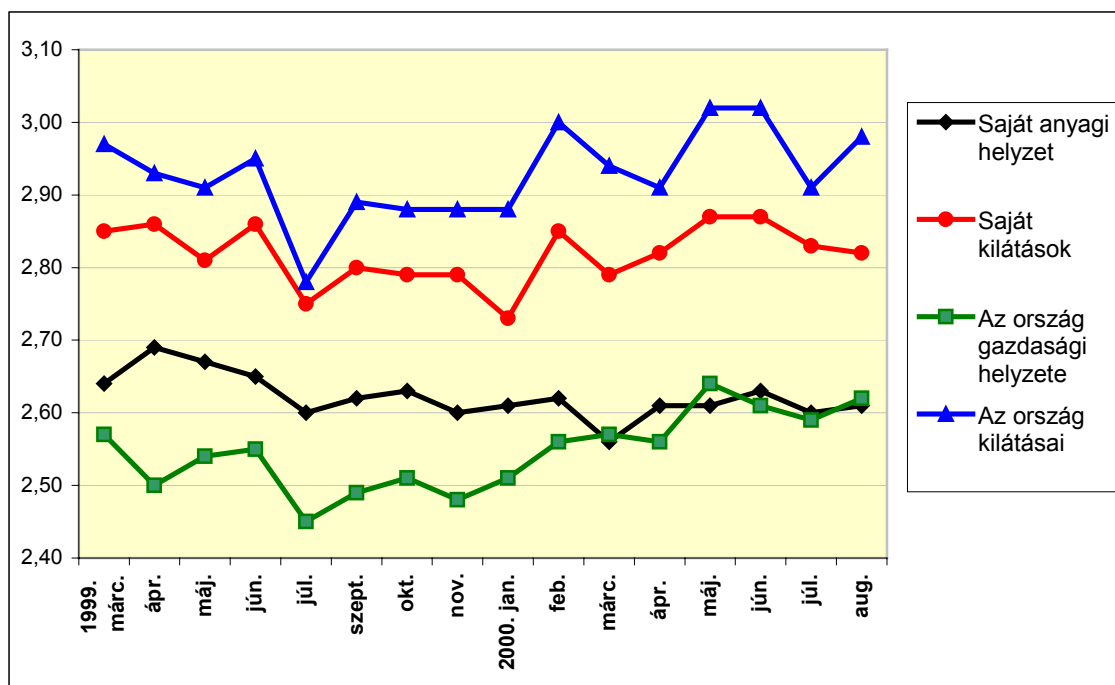
1.3. – 1.4. Vélemények az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetéről
(öt fokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

	N=	%
nagyon jó	4	0,3
jó	101	6,9
nem is jó, nem is rossz	774	53,1
rossz	497	34,1
nagyon rossz	83	5,7
<i>Összesen</i>	<i>1458</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,62</i>	
nem tudja	52	3,4
nem válaszolt	2	0,1

	N=	%
sokkal jobb, mint most	8	0,6
jobb, mint most	359	25,8
ugyanilyen	655	47,2
rosszabb, mint most	327	23,6
sokkal rosszabb, mint most	39	2,8
<i>Összesen</i>	<i>1389</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,98</i>	
nem tudja	123	8,1
nem válaszolt	0	0

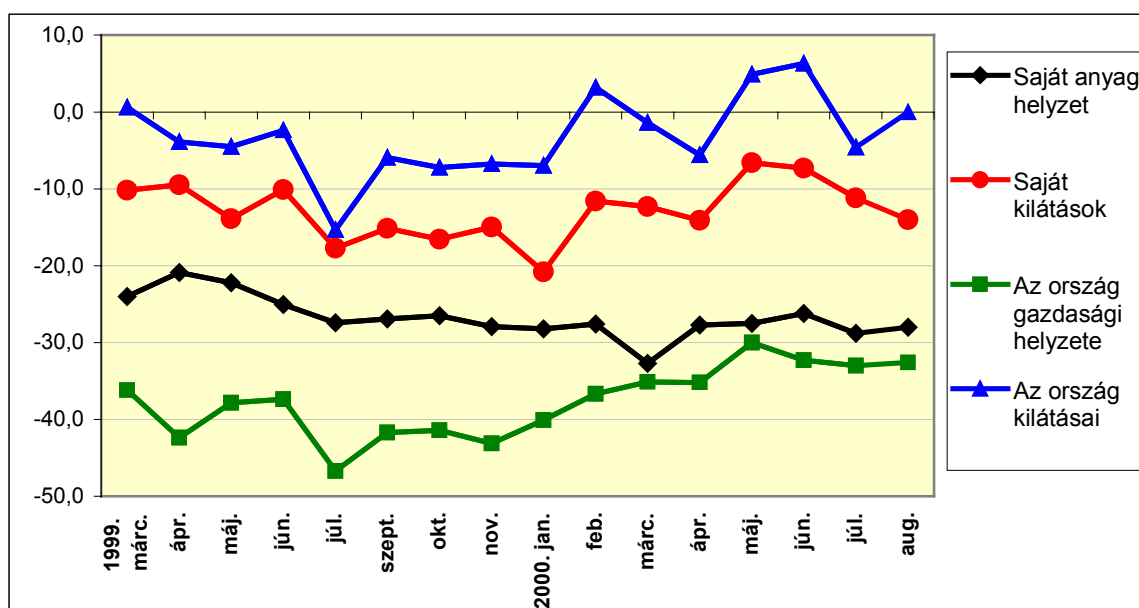
1.1. ábra. A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan - a válaszok átlagainak időbeli összehasonlítása

A grafikonon szereplő vonalak az 1999. márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban, egy ötfokú skálán értékelt vélemények átlagát jelölik (1- nagyon rossz, 5 – nagyon jó).

1.2. ábra. A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – időbeli összehasonlítás

A grafikonon szereplő vonalak az 1999. márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban megfogalmazódott negatív és pozitív vélemények érvényes százalékos arányainak különbségeit jelölik (%).

1.5. Az állampolgárok saját- és az ország helyzetének szubjektív megítélése – társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	Jelenlegi anyagi helyzet	Anyagi helyzet egy év múlva	Az ország jelenlegi gazdasági helyzete	Az ország gazdasági helyzete egy év múlva
NEM				
Férfi	2,66	2,91	2,68	3,00
Nő	2,57	2,75	2,57	2,96
<i>Együtt</i>	2,61	2,82	2,62	2,98
<i>N=</i>	1507	1413	1458	1389
ÉLETKOR				
18-39	2,78	3,12	2,61	3,08
40-59	2,50	2,69	2,62	2,92
60-	2,50	2,54	2,64	2,88
<i>Együtt</i>	2,61	2,82	2,62	2,98
<i>N=</i>	1506	1412	1458	1388
ISKOLAI VÉGZETTSÉG				
legfeljebb általános iskola	2,37	2,62	2,56	2,80
szakmunkásképző	2,63	2,90	2,54	3,02
érettségi	2,79	2,94	2,69	3,10
felsőfokú	2,97	2,97	2,87	3,12
<i>együtt</i>	2,61	2,82	2,62	2,98
<i>N=</i>	1507	1413	1458	1389
JÖVEDELMI HELYZET				
legelső ötöd	2,24	2,73	2,49	2,83
második ötöd	2,55	2,70	2,51	2,88
harmadik ötöd	2,64	2,82	2,59	3,01
negyedik ötöd	2,68	2,79	2,60	3,04
legfelső ötöd	2,86	2,98	2,74	3,05
<i>együtt</i>	2,59	2,81	2,59	2,96
<i>N=</i>	938	884	921	879
FOGLALKOZÁS				
alkalmazott	2,55	2,81	2,59	2,96
önálló, vállalkozó	2,63	2,75	2,61	2,94
vezető, értelmiségi	2,95	2,89	2,85	3,14
<i>együtt</i>	2,60	2,81	2,62	2,98
<i>N=</i>	1400	1312	1358	1292
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA				
Budapest	2,57	2,89	2,61	3,09
megyei jogú város	2,72	2,87	2,64	2,99
város	2,66	2,87	2,60	3,01
község	2,55	2,73	2,63	2,89
<i>együtt</i>	2,61	2,82	2,62	2,98
<i>N=</i>	1507	1413	1458	1389

2. A politika szereplőinek és a demokrácia állapotának lakossági megítélése

Augusztusban nem történt változás sem a kormány, sem pedig az ellenzék tevékenységének értékelésében. A kormány megítélése az érvényes válaszok átlaga alapján két századponttal rosszabbodott (2,28, júliusban 2,30). Az értékelő válaszokon belül az inkább jó és az inkább rossz vélemények aránya között csak kis különbség van az utóbbiak „javára”. A kormány tevékenységét nagyon rossznak ítézők aránya viszont négyszerese azokénak, akik annak működését egyértelműen pozitívnak minősítik.

A kormány tevékenységével a 70 év feletti a legkevésbé (2,40), a 60-69 évesek viszont a leginkább (2,17) elégedetlenek. A fiatalok és a középkorúak esetében nem tapasztalhatunk jelentős eltéréseket a teljes népesség átlagához képest. A felsőfokú végzettségűek (2,38) és az érettségizettek (2,37) sokkal kevésbé negatív véleményt fogalmaznak meg a kormány eddigi teljesítményéről, mint a szakmunkás képzettségűek (2,25) vagy a legfeljebb általános iskolát végzettek (2,20). A felső vezetők (2,40), a mezőgazdasági szektorban foglalkoztatottak (2,36) és az értelmiségiek (2,34) az átlagosnál jobb véleménnyel vannak az Orbán-kormány tevékenységéről. Ugyanez mondható el a községben élőkéről is (2,34). Nagymértékű az elégedetlenség ezzel szemben a budapestiek között (2,14).

2.1. Az Orbán-kormány tevékenységének megítélése (négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	61	4,1
Inkább pozitívan	503	33,3
Inkább negatívan	557	36,8
Egyértelműen negatívan	247	16,3
<i>Összesen</i>	<i>1368</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,28</i>	
Nem tudja	136	9,0
Nem válaszolt	7	0,5

Az ellenzék tevékenységének megítélése gyakorlatilag harmadik hónapja stagnál, a válaszok átlaga pontosan megegyezik a júniusi és a júliusi átlagokkal (2,43). Az inkább pozitív véleményt formálók aránya (44%) ebben a hónapban kis mértékben meghaladja az inkább negatívan vélekedőket (41%), az egyértelműen negatív minősítést adók aránya (10%) viszont több, mint kétszerese az egyértelműen pozitívan vélekedőkének (4,3%). Továbbra is különbség mutatkozik abban a tekintetben, hogy a négyfokú skála két szélső kategóriájába arányosan kevesebb válasz érkezik az ellenzék, mint a kormány megítélésekor, azonban júliushoz képest kismértékű elmozdulást tapasztalhatunk a szélső válaszkategóriák felé. Az ellenzék megítélése esetében a bizonytalanok aránya továbbra is kétszerese a kormány megítélése esetében regisztráltak.

A válaszok átlaga 2,43. Ennél jobbnak tartják az ellenzéki pártok teljesítményét a 30-39 (2,52), a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók (2,55), és a felső vezetők (2,61).

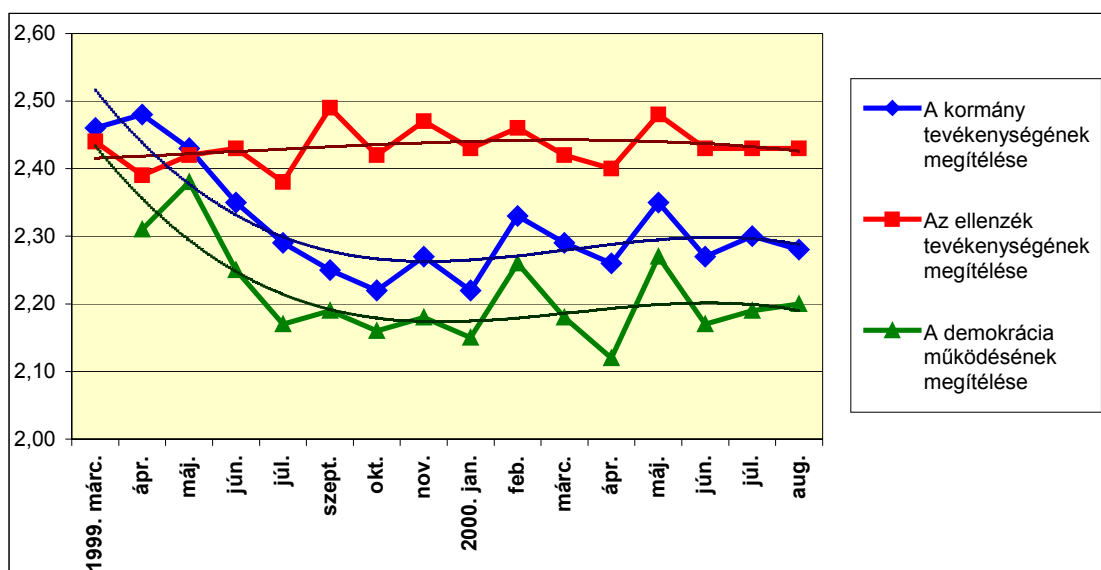
Az ellenzék működésének megítélésénél azonban valamelyest kisebb különbségek tapasztalhatóak az egyes társadalmi csoportok között, mint a kormány esetében.

2.2. Az ellenzék munkájának megítélése (négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	51	4,3
Inkább pozitívan	528	44,7
Inkább negatívan	484	41,0
Egyértelműen negatívan	118	10,0
<i>Összesen</i>	<i>1181</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,43</i>	
Nem tudja	324	21,4
Nem válaszolt	7	0,4

2.1. ábra. A kormány és az ellenzék tevékenységének megítélése időbeni összehasonlításban.

A grafikonon szereplő vonalak az 1999. március óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok a válaszok a négyfokú skálán (1 – egyértelműen negatív, 4 – egyértelműen pozitívan) mért válaszok átlagait jelentik az adott kérdésben, az adott hónapban.

Szintén mozdulatlanosság tapasztalható a magyar demokrácia megítélésével kapcsolatos válaszokban is. A múlt hónaphoz viszonyított változás ebben az esetben is minimális, statisztikailag nem szignifikáns (a válaszok átlaga 2,19-ről 2,20-ra nőtt). Ez év augusztusában az elégedetlenek aránya közel kétszerese volt az elégedettekének.

Az átlagosnál elégedettebbnek mutatkoznak a 18-29 évesek (2,32) és a 70 év felettek (2,29), az érettségizettek (2,34), a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók (2,27), az alsó szintű vezetők (2,35), a szellemi beosztottak (2,31) és az értelmiségiek (2,30). Minél elégedettebb valaki az Orbán-kormány tevékenységével, annál pozitívabban nyilatkozik a demokrácia magyarországi működéséről. Az ellenzék és a demokrácia működésének megítélése között nem tapasztalható hasonlóan erős kapcsolat.

2.3. Elégedettség a demokrácia működésével (az érvényes válaszok százalékában, négyfokú skálán: 4 – nagyon elégedett, 1 – nagyon elégedetlen)

	N=	%
Nagyon elégedett	13	0,9
Elégedett	493	35,3
Elégedetlen	647	46,3
Nagyon elégedetlen	245	17,5
<i>Összesen</i>	<i>1397</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,20</i>	
Nem tudja	111	7,3
Nem válaszolt	4	0,3

3. A külföldiek ingatlanszerzésének lakossági megítélése

Augusztus folyamán arról is kérdeztük a lakosságot, hogy miként vélekednek a külföldi állampolgárok ingatlanszerzéséről. Ez a kérdés a nyár folyamán meglehetősen nagy nyilvánosságot kapott a magyarországi írott és elektronikus sajtóban. Az adatfelvétel már a nyilvános viták megkezdését követően kezdődött el, ezért elképzelhető, hogy az általunk regisztrált véleményekre ezek a viták befolyással voltak.

Először arra kértünk minden megkérdezettet, hogy – nyitott kérdés formájában – nevezze meg az utóbbi másfél-két év magyarországi ingatlanár-robbanásának legfontosabb okait. A megkérdezettek 15%-a egyetlen okot sem tudott megnevezni. A legalább egy okot említők között a legtöbben a külföldiek ingatlanvásárlását nevezték meg az áremelkedések legfontosabb előidézőjeként. A válaszadók egyötöde szerint az ingatlan, mint biztos befektetési jóság állhat a jelenség mögött, az értékpapírpiac változékonysága terelhetette a befektetőket az ingatlanok felé. 10% körül volt azok aránya, akik az áremelkedést mindenekelőtt az építési költségek növekedésének tulajdonította, és nagyjából ugyanannyian, akik az európai uniós csatlakozás közeledését vélték fölfedezni a folyamatok mögött. Meglehetősen nagy, 32% volt az egyéb válaszok aránya.

3.1. táblázat. Mi okozta az ingatlanpiaci árak jelentős emelkedését az elmúlt másfél-két év Magyarországon?

	N=	Az érvényes választ adók %-ában
Egyre több külföldi állampolgár vásárol ingatlant Magyarországon	576	38,4
Az ingatlan a legbiztosabb befektetés megemelkedtek az építési költségek	291	19,4
Az európai uniós csatlakozás közelsége miatt megnőtt a magyarországi ingatlanok értéke	157	10,5
a szükségesnél kevesebb az ingatlan, ezért egyre többet kell értük fizetni	141	9,4
Nöttek a jövedelmek, ezért egyre többen tudnak ingatlant vásárolni	100	6,7
Kedvezőbbek lettek a hitelfeltételek	84	5,6
Egyéb	25	1,7
Nem tudja, nem válaszolt*	485	32,3
	230	15,2

*Az összes megkérdezett százalékában.

Megjegyzés. A kérdés félig nyitottan hangzott el, válaszokat a kérdezőbiztos a helyszínen kódolta. Több válasz is lehetséges volt.

Az ingatlanpiacon kialakuló árak különbözőképpen érintik a piac szereplőit. Az áremelkedés mindenképpen hátrányosan érinti az éppen vásárolni szándékozókat és előnyösen azokat a tulajdonosokat, akik befektetés céljából birtokolnak ingatlant. A többi szereplő esetében nehéz megítélni az egyenleg előjelét. Arra kértük a magyarországi lakosokat, hogy mondják meg, szerintük sérti-e valakinek az érdekét,

és ha igen, kiét a külföldi – mindenekelőtt a Magyarországnál fejlettebb országbeli - szereplők növekvő jelenléte ezen a piacon. A válaszadók több mint háromötöde szerint történik érdeksérelem, közel egyharmaduk szerint nem, 6% pedig nem tudott erre a kérdésre egyértelmű választ adni.

3.2. táblázat. Ön szerint sérti-e valakinek az érdekét az, ha a külföldi állampolgárok ingatlant vásárolhatnak Magyarországon?

	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Igen	947	62,6	66,7
Nem	472	31,2	33,3
(Összesen)	(1419)	(93,8)	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	94	6,2	-
<i>Összesen</i>	<i>1512</i>	<i>100,0</i>	-

Azoktól, akik igennel válaszoltak erre a kérdésre azt is megkérdeztük, hogy véleménye szerint kinek az érdekei sérülnek a külföldiek ingatlanszerzése nyomán. A válaszok döntő többsége, több mint kétharmada, általában a magyar lakosságot nevezte meg. Ezek a vélemények tehát valamilyen módon a közérdek, a nemzet érdekeinek sérelmét észlelik. Közel 30%-os azoknak az aránya, akik szerint az a tény, hogy a külföldiek is komoly korlátozás nélkül szerezhetik meg Magyarországon lévő ingatlanok tulajdonjogát, mindenekelőtt a – legalábbis egy új lakás vásárlásához – kevés pénzzel rendelkezők érdekeit sérti.

3.3. Kinek az érdekét sérti a külföldiek ingatlanszerzése? (azok százalékában, akik az előző kérdésre igennel válaszoltak, N=947)

	N=	%
Mindenkiét	597	70,3
Akiknek nincs pénzük	250	29,4
A fiatalokét	60	7,1
Akiknek nincs lakása	33	3,9
A helyi önkormányzatokét	7	0,8
Egyéb válasz	87	10,2
Nem tudja, nem válaszolt	130	14,1

Megjegyzés. A kérdés nyitottan hangzott el, a válaszokat utólag kódoltuk. Több válasz is lehetséges volt.

Ezek után mindenkit arra kértük, nyilvánítson véleményt arról, hogy korlátozná-e a külföldiek lakás-, vagy gazdasági (de nem mezőgazdasági) célú ingatlanvásárlásait Magyarországon? A lakások vásárlását a válaszadók nagy többsége, 68%-a korlátozná, az irodák és termelőüzemek vásárlása esetében ez az arány valamivel alacsonyabb, 59%. Az emberek meglehetősen határozottan nyilvánítottak véleményt, a nem tudja válaszok aránya a lakások esetében 6%, a gazdasági célú ingatlanok esetében 8% volt. A külföldiek lakásvásárlásának korlátozásával kapcsolatos véleményeket elsősorban a válaszadók életkora, iskolai végzettsége és lakáshelyzete, elsősorban a lakás értéke határozza meg. A fiatalok és az érettségizettek inkább hajlanak a korlátozásra, míg a nyugdíjas korúak és a felsőfokú végzettségűek értenének azzal legkevésbé egyet. A korlátozással egyetértők aránya azonban ezekben

a társadalmi csoportokban is nagyon magas 63-64%. A 60 éven felüliek és a legfeljebb általános iskolát végzettek között az átlagosnál lényegesen magasabb a bizonytalanok aránya (13-, illetve 11%). Azt mondhatjuk, hogy minél értékesebb valakinek – saját bevallása szerint – a lakása, annál kevésbé valószínű, hogy támogatna egy ilyen intézkedést. A 15 millió forintnál nagyobb értékű lakásban élőknek csupán 56%-a támogatna egy ilyen intézkedést, 42%-uk ellenezné azt. Ez utóbbi arány több mint másfélszerese a teljes népességben regisztráltaknak. A 2 millió forintnál értékteletlenebb ingatlanok tulajdonosai között jóval magasabb a bizonytalanok aránya, mint amit a két változó kapcsolatának hiánya esetében tapasztalnánk.

Azt is vizsgáltuk, hogy a külföldiek ingatlanvásárlásának korlátozásával kapcsolatos véleményeket mennyire befolyásolja a politikai élet szereplőinek, a kormánynak és az ellenzéknek a megítélése. Az adatok azt mutatják, hogy a korlátozással egyetértők között a teljes népességben regisztráltaknál (2,28) valamivel alacsonyabb a kormány eddigi tevékenységével való elégedettség (2,24), miközben az ellenzék megítélése az egyet nem értők között negatívabb (2,39), mint a népesség egészében (2,43). Ezek az eltérések azonban nem igazán jelentősek.

Azt is elmondhatjuk, hogy a korlátozással egyetértők saját anyagi helyzetüket, kilátásaikat, az ország gazdasági helyzetét és – kisebb mértékben, de – annak kilátásait is rosszabbnak ítélik, mint a népesség egésze. Az egyet nem értők esetében a helyzet éppen fordított.

3.4. táblázat. Egyetértene vagy nem értene egyet, ha korlátoznák...

	a külföldiek lakásvásárlását			a külföldiek iroda-, termelőüzem-vásárlását		
	N=	%	Érvényes válaszok %-ában	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Inkább egyetértene	1031	68,2	72,8	891	58,9	63,8
Inkább nem értene egyet	385	25,5	27,2	505	33,4	36,2
(Összesen)	1417	93,7	100,0	1395	92,3	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	95	6,4	-	117	7,7	-
Összesen	1512	100,0	-	1512	100,0	-

Arra is kértük a minta tagjait, hogy előző válaszukat, akár egyetértő, akár egyet nem értő volt, indokolják. Ez a kérdés is nyitottan hangzott el.

A korlátozást támogatók legfőbb érvei a magas lakásárak letörését várnák egy ilyen intézkedéstől. A vélemények 37%-a szerint a külföldi szereplők mozgásának korlátozása az ingatlanpiacon megfizethetővé tenné mindenki számára az általa megvásárolni kívánt ingatlant. A válaszadók egyharmadának véleményét összefoglalóan a „Magyarország maradjon a magyaroké” címmel lehetne ellátni. E válaszok mögött az ország területén található lakásállomány nemzeti vagyonszerűségének értékelése áll, és egyre növekvő részének külföldiek tulajdonába kerülését a válaszadók a nemzeti lét veszélyeztetettségként élik meg, de gyakran fedezhető fel a háttérben idegenellenesség. Ennél konkrétan fogalmaznak azok, akik a külföldiek lakásvásárlásai mögött spekulációs okokat látnak, azt gondolják tehát, hogy aránytalanul nagy haszonhoz jutnak, amit az tesz lehetővé, hogy e célra lényegesen több mozgósítható tőke áll rendelkezésükre, mint a magyar lakosoknak. Az ebbe a körbe tartozó válaszok aránya 14%. A korlátozás mellett voksolók 17%-a a kínálat szűkülésétől tart.

3.4.a. táblázat. Miért gondolja úgy, hogy korlátozni kellene a külföldiek lakásvásárlását? (azok százalékában, akik az előző kérdésre igennel válaszoltak, N=1031)

	N=	%
Azért, hogy a lakásárak megfizethetőek legyenek	386	37,4
Magyarország maradjon a magyaroké	340	33,0
Különben elfogynak az ingatlanok	179	17,4
A külföldiek csak spekulációs céllal vásárolnak	144	14,0
A külföldiek nem vállalnak részt a közteherviselésből	21	2,0
Egyéb	101	9,8
Nem tudja, nem válaszolt	26	2,5

Megjegyzés. A kérdés nyitottan hangzott el, a válaszokat utólag kódoltuk. Több válasz is lehetséges volt.

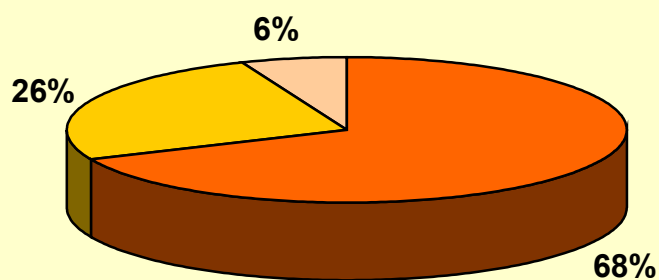
Az ellentétes véleményeket legtöbbször azzal indokolták, hogy az egyén szabadon választhatja meg lakhelyét és ebben őt nem helyes vagy nem célszerű korlátozni. Így vélekedik a korlátozást ellenzők 31%-a. Hasonló, 27%-os az aránya azoknak az aránya, akik szerint az ország mindent tekintetbe véve jól jár azzal, hogy a külföldiek itt vásárolnak ingatlant. A korlátozást ellenzők 10%-a szerint az Európai Unióban sincs ilyen korlátozás, ezért ezt Magyarországon sem kellene erőltetni.

3.4.b. táblázat. Miért gondolja úgy, hogy nem kellene korlátozni a külföldiek lakásvásárlását? (azok százalékában, akik az előző kérdésre nemmel válaszoltak, N=385)

	N=	%
Mindenki ott vásároljon ingatlant ahol szeretne	119	30,9
Az ország számára előnyös ha külföldiek ide jönnek	104	27,0
Az Európai Unióban sincs ilyen korlátozás	40	10,4
Az államnak nem kell beavatkoznia	20	5,2
Egyéb	47	12,2
Nem tudja, nem válaszolt	31	8,0

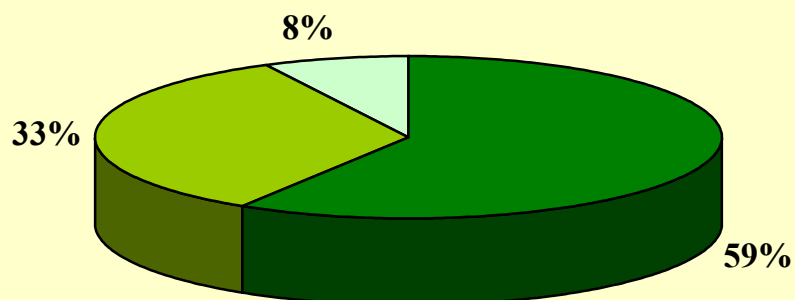
Megjegyzés. A kérdés nyitottan hangzott el, a válaszokat utólag kódoltuk. Több válasz is lehetséges volt.

3.1. ábra. Egyetértene-e a külföldiek lakáscélú ingatlanvásárlásának korlátozásával? (N=1510)

■ Inkább egyetértene ■ Inkább nem értene egyet ■ Nem tudja

3.2. ábra. Egyetértene-e a külföldiek iroda- és termelőüzem vásárlásának korlátozásával? (N=1510)

■ Inkább egyetértene ■ Inkább nem értene egyet ■ Nem tudja

4. Lakossági vélemények a kétéves költségvetésről

Az augusztusi adatfelvétel során arra is kíváncsiak voltunk, hogy miként vélekedik a lakosság a kormánynak a kétéves költségvetésre vonatkozó javaslatáról. Mindenekelőtt arról érdeklődtünk, hogy mennyire jutott el ennek a javaslatnak a híre az állampolgárokhoz. Az adatok azt mutatják, hogy a lakosság többsége nem hallott erről a javaslatról, valamivel kevesebb, mint kétötödük értesült csak róla. Azok között, akik valamilyen információval rendelkeznek a kérdésben, felülreprezentáltak a középkorúak (48%), az érettségizettek (46%) és a diplomások (63%), a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók (56%), valamint a nagyvárosokban (46%) és Budapesten élők (50%).

4.1. táblázat. Hallott-e a kormánynek arról a javaslatáról, hogy idén kétéves költségvetést nyújt be a Parlamentnek?

	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Igen, hallott róla	582	38,5	39,3
Nem hallott róla	898	59,4	60,7
(Összesen)	1481	97,9	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	31	2,0	-
Összesen	1512	100,0	-

Ezek után mindenkitől megkérdeztük azt, hogy egyetért-e ezzel a javaslattal. A megkérdezettek 44%-a nem tudott választ adni a kérdésre, ami annak alapján, hogy a többség a kérdezőbiztosától értesült egy ilyen javaslat léteéről, nem meglepő. Az összes megkérdezett 21%-a, a határozott választ adók 38%-a ért egyet a kétéves költségvetés ötletével. Ezzel szemben az összes megkérdezett 34%-a, a határozott választ adók 62%-a elleni azt. A kérdésről alkotott vélemény és társadalmi-gazdasági háttérváltozók kapcsolata nem olyan erős, mint az informáltság esetében, de minden tényező esetében szignifikáns. Minél fiatalabb valaki, annál nagyobb valószínűséggel ért egyet a kétéves költségvetés javaslatával. Az egyetértők között felülreprezentáltak a szakmunkásképzőt végzettek (24%), a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók (26%) és a megyei jogú városokban élők (24%). Az egyet nem értők között a népesség átlagához képest többen vannak a 40-59 évesek (39%), az érettségizettek és a fővárosiak (42-42%). A felsőfokú végzettségűeket és a legfelső jövedelmi ötödbe tartozókat az jellemzi, hogy teljes népességen belüli aránynál lényegesen alacsonyabb közöttük a bizonytalanoké, ugyanakkor mind az egyetértők, mind pedig az egyet nem értők között felülreprezentáltak. Ha a keresztábrát csak a határozott válaszokra készítjük el, e két, egymást jelentős mértékben átfedő társadalmi csoport válaszainak aránya nem különbözik a népességbeli megoszlástól.

4.2. Egyetért-e a két évre szóló költségvetés javaslatával?

	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Inkább egyetért	320	21,2	38,1
Inkább nem ért egyet	520	34,4	61,9
(Összesen)	840	55,5	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	673	44,5	-
Összesen	1512	100,0	-

Arra is kíváncsiak voltunk, miként befolyásolja a kérdésben való informáltság a válaszadást. Az adatok azt mutatják, hogy azok akik hallottak már a kormány javaslatáról határozottabban állást tudtak foglalni a kérdésben, közöttük is magas, 22% volt azonban a 'Nem tudja' válaszok aránya. Ennek megfelelően az informáltak között magasabb mind az egyetértők, mind pedig az ellenzők aránya, ez utóbbi (50%) azonban lényegesen nagyobb mértékben tér el a teljes függetlenség estén várt értéktől (35%), mint az egyetértőké (27,8%, függetlenség esetén 21,5%). Azok többsége, akik csupán a kérdésfeltevésükor értesültek erről a javaslatról, nem vállalkozott határozott állásfoglalásra.

4.2.a. táblázat. A kétéves költségvetéssel kapcsolatos vélemények informáltság szerint

		Inkább egyetért	Inkább nem ért egyet	Nem tudja	Összesen
Hallott róla	N=	162	291	129	582
	%	27,8	50,0	22,2	100,0
Nem hallott róla	N=	156	227	514	897
	%	17,4	25,3	57,3	100,0
Összesen	N=	318	518	643	1479
	%	21,5	35,0	43,5	100,0

Az egyetértők 28%-a szerint a kétéves költségvetés kiszámíthatóbbá tenné a gazdasági életet és a társadalom mindennapjait. További 23% szerint ez az újítás jobb lesz, mint a jelenlegi gyakorlat, de ezt érvekkel nem tudta alátámasztani, csak reményként fogalmazta meg. 16%-uk szerint a kétéves periódus gondosabb tervezésre ösztönzi majd a költségvetés előkészítőit és megszavazóit. Az egyetértők 12%-a nem tudta megindokolni válaszát.

4.2.b. Miért ért egyet a kormány javaslatával? (azok százalékában, akik az előző kérdésre egyetértő választ adtak, N=320)

	N=	%
Kiszámíthatóbb lenne az élet	89	27,8
Talán jobb lesz így	75	23,4
Gondosabb lesz így a tervezés	52	16,3
Átláthatóbbá válik a politikai élet	9	2,8
A fölösleges viták így elmaradnának	7	2,2
Ez Nyugaton is így van	2	0,6
Egyéb	62	19,4
Nem tudja	40	12,5

Megjegyzés. A kérdés nyitottan hangzott el, a válaszokat utólag kódoltuk. Több válasz is lehetséges volt.

A kétéves költségvetést ellenzők többsége, 58%-a, – gyakran a korábbi negatív tapasztalatokból kiindulva – kételkedik abban, hogy a végrehajtó hatalom szakemberei képesek ilyen időtávra előre megfelelően tervezni, de általában is nehéz feladatnak tartják ennek kivitelezését. Ez az érv egyértelműen dominánsnak bizonyult, a kétéves költségvetést a parlamentáris demokrácia diszfunkciójának tartók, tehát a kormányt a parlamenti ellenőrzés alóli kibújás vádjával illetők, vagy a közpénzek elosztásának átláthatatlanabbá válásától tartók aránya nem számottevő. A kétéves költségvetést ellenzőknek az egyetértőknél kisebb aránya, 5%-a nem tudta válaszát megindokolni.

4.2.c. Miért nem ért egyet a kormány javaslatával? (azok százalékában, akik az előző kérdésre nemleges választ adtak, N=520)

	N=	%
Nehéz hosszú távra tervezni	302	58,1
Átláthatatlanabbá válik a pénzek elosztása	47	9,0
Az egyéves költségvetés már bevált	39	7,5
A kormány így kivonja magát a parlamenti kontroll alól	14	2,7
Egyéb	138	26,5
Nem tudja	21	4,0
Nem válaszolt	5	1,0

Megjegyzés. A kérdés nyitottan hangzott el, a válaszokat utólag kódoltuk. Több válasz is lehetséges volt.

Az egyetértést vagy az ellenzést indokló kérdéseket nyitott formában tettük fel, tehát teljes egészében a megkérdezettekre bíztuk a válaszadást. A kérdésblokk végén azonban olyan állításokat fogalmaztunk meg, melyek egyenként érveket fogalmaztak meg a kétéves költségvetés javaslata mellett és az ellen. Ezekkel az állításokkal kapcsolatban is megkérdeztük a lakosság véleményét. A válaszokat egy négyfokú skálán mértük. A 4.3. táblázatban az egyetértést és az egyet nem értést kifejező két-két válaszlehetőséget összevontuk, és így kaptuk az „inkább egyetért”, „inkább nem ért egyet” kategóriákat. A táblázat tartalmazza még az érvényes válaszokból számított átlagokat is. A 'Nem tudja' válaszok aránya ezekben az esetekben valamivel magasabb, mint az egyetértést, vagy az egyet nem értést indokló nyitott kérdésnél.

Az első állítás szerint a kétéves költségvetés tervezhetőbbé teszi, mind a polgárok, mind pedig a gazdasági élet szereplőinek életét. Ezzel az állítással a megkérdezettek közel kétötöde egyetért, 45%-a viszont nem. A bizonytalanok aránya 17%, a válaszok átlaga pedig 2,39 volt.

A második állítás szerint a kétéves költségvetés lehetőséget teremt a kormány számára, hogy részben kivonja magát a Parlament ellenőrzése alól. Az egyetértők aránya ebben az esetben 45%, az egyet nem értőké mindössze 31% volt. A 'Nem tudja' válaszok aránya ne sokkal maradt a 25% alatt. Az egyetértők relatív többségét jelzi az érvényes válaszokból számított átlag 2,68-as értéke is.

A harmadik állítás azt fogalmazta meg, hogy a kétéves költségvetés jobb esélyeket teremt a kormány számára a politikai és gazdasági lobbicsoportok nyomásával szembeni ellenállásra. Ezt a nézetet a válaszadók relatív többsége osztotta, és csupán 31%-a nem értett vele egyet. A bizonytalan válaszok aránya itt az előzőeknél is magasabb, 25% volt. A válaszok átlaga szinte azonos az előző állítás esetében regisztrálttal, értéke 2,66.

A negyedik állítás arra vonatkozott, hogy a kormány a kétéves költségvetés révén el szeretné kerülni a 2002-es országgyűlési választásokat közvetlenül megelőző költségvetési vitákat. Itt is csupán relatív, de az előző állítások esetében mértnél nagyobb arányú egyetértéssel találkoztunk. Az egyetértők aránya 48%, az egyet nem értőké 28%, a bizonytalanoké 26% volt. Az egyetértők magasabb aránya a válaszok átlagában is megmutatkozott, mely 2,75 volt.

Az utolsó, ötödik állítás szerint a gazdaság és a társadalom működésében még túl sok a bizonytalanság ahhoz, hogy két évre előre lehessen tervezni. Ezt a nézetet a válaszadók kétharmada osztotta, és csupán 19%-a ellenezte. A bizonytalanok aránya ebben az esetben viszonylag alacsony, 15%-os volt. A válaszok átlaga meghaladta a skála 3-as értékét (3,12).

4.3. táblázat. Az alábbi állítások közül melyikkel és mennyire ért egyet, vagy nem ért egyet? (négyfokú skálán: 4 – teljes mértékben egyetérték, 1 – egyáltalán nem érték egyet)

	Egyetért	Nem ért egyet	Nem tudja, nem válaszolt	Összesen	N=	<i>Érvényes válaszok átlaga</i>
A kétéves költségvetés kiszámíthatóbbá, tervezhetőbbé teszi mind az emberek, mind pedig a gazdaság szereplőinek életét	37,9	44,7	18,1	99,9	1500	2,39
A kétéves költségvetés esetén a Parlament a jelenleginél kevésbé tudná ellenőrizni a közpénzek kormány általi felhasználását	45,4	30,9	24,5	100,0	1500	2,68
A két évre szóló költségvetés révén a kormány kevésbé lenne kiszolgáltatva a politikai és gazdasági csoportok érdekeinké, könnyebben tudná érvényesíteni saját akaratát	43,9	31,0	26,2	100,0	1495	2,66
A két évre szóló költségvetés javaslatával a kormány szeretné elkerülni a 2002-es parlamenti választások előtti vitákat	47,9	25,8	27,1	99,9	1498	2,75
A társadalom és a gazdaság működésében még túl sok a bizonytalanság ahhoz, hogy két évre előre lehessen tervezni	65,9	19,3	15,5	100,0	1500	3,19

*Az összes megkérdezett százalékában